

Климчук О.В.,

Національний університет "Острозька академія"

АНГЛІЙСЬКІ ТА УКРАЇНСЬКІ ПРИСЛІВ'Я ЯК СКЛАДОВА КОНЦЕПТУ ЩАСТЯ

Актуальність теми полягає у її спрямуванні на дослідження ще не достатньо вивченого концепту ЩАСТЯ. Дослідження сприятиме поглибленню знань про особливості функціонування вербалізованого концепту ЩАСТЯ в англійських та українських прислів'ях.

У сучасних дослідженнях з лексикології, лінгвістики, літератури концепт розглядається як структурна одиниця, що відображена в мові всією сукупністю знань людей про світ чи про окремий предмет, явище дійсності. Концепт ЩАСТЯ – це емоційний концепт, концепт почуття. Репрезентація концепту в мові відбувається через різного роду лексичні засоби, а також фразеологізми, стійкі словосполучення [3:57]. Тому метою нашої доповіді є дослідити концепт ЩАСТЯ на основі порівняння англійських та українських прислів'їв. Наявність зафіксованих у змісті прислів'їв культурних концептів дозволяє виділити фрейми їхнього вживання [1:295]. Умовно можна визначити кілька видів ознак у фразеології англійської та української мов, що характеризують концепт ЩАСТЯ. Виділено такі *групи (фрейми)*, які характеризують концепт щастя з різних ракурсів: факти щастя, ознаки щастя, тривалість щастя, суб'єкти щастя, об'єкти щастя. При цьому кожна з категорій може мати ще кілька підкатегорій: поняття добра і зла, моральні цінності, емоційна забарвленість. Усе це дає загальну картину уявлення щодо ставлення як суспільства так і людини до цього явища. Детальніше розглянемо ці ознаки на прикладах груп прислів'їв.

Категорія факторів щастя . Факторами ми вважаємо ті передумови та чинники, що створюють відчуття щастя, саме вони визначають фундаментальні ознаки цього поняття.

Англійське прислів'я	Український відповідник
True happiness consists of making	Справжнє щастя в тому,
others happy.	щоб робити
	щасливим інших.

Without virtue happiness cannot be [2:329].	Без чеснот не буває щастя [4:32].
---	-----------------------------------

Прислів'я виражені простими поширеними реченнями, при цьому лексико-граматична структура та смислове навантаження даних одиниць у двох мовах є достатньо подібним. З огляду на це, можна сказати, що уявлення як англіїців, так і українців є подібними у тому, що стосується основоположних факторів щастя.

Підкатегорія щедрості, як фактору щастя. Відомо, що щедрість є однією з чеснот людини, при цьому її можна вважати непрямою ознакою фактора щастя, адже саме щаслива людина є щедрою, а щедра не може бути нещасною.

Англійське прислів'я	Український відповідник
The generous man receives more than	Щедра людина отримує більше, ніж he gives [2:65]. віддає.
Generosity is the flower of justice.	Щедрість – це цвіт справедливості.

Наведені прислів'я мають форму простого поширеного речення, при цьому вони є синонімічними за змістом з українськими відповідниками.

Категорія ознак щастя. Ознаками можна вважати ті риси або обставини, що характеризують стан щастя та уявлення про нього.

Англійське прислів'я	Український відповідник
Call not him the happiest who is the	Не зазри багатому, бо такий не має richest ні приязні ні любові – він все те наймає

Прислів'я має форму рекомендації, є простим поширеним реченням у англійській мові. В українській його значення є значно ширшим і, фактично, відрізняється від оригіналу, оскільки дає тлумачення явища.

Англійське прислів'я	Український відповідник
Happiness grows at our own firesides y and is not to be picked in strangers' garden.	Щастя зростає не у чужих садах, а наших щасливих домівках [4:54].

У цьому випадку навпаки, англійський оригінал є більш змістовним за український відповідник. Знову ж таки, прислів'я пода-

не у формі простого поширеного стверджувального речення.

Англійське прислів'я	Український відповідник
Happiness is not perfect until it is shared [5:74].	Щастя не є повним, доки ним не поділишся.
Happiness is to be sought not outside but within.	Щастя треба шукати не ззовні, а зсередини.

Наведена група характеризує ознаки явища щастя. Усі пари є синонімічними та мають просту лексико-граматичну структуру.

Категорія тривалості щастя. Особливість даної категорії полягає у тому, що щастя як абстрактне явище намагається співвідноситися з такою ж абстрактною величиною – часом.

Англійське прислів'я	Український відповідник
A full cup must be carried steadily.	Щастя треба берегти.
Happiness takes no account of time [5:73].	Для щасливих часу не існує

Прислів'я-характеристики подані у формі простих речень, є синонімічними за змістом і будовою у двох мовах і набули форми простого стверджувального речення [4:46]. Вираження концепту ЩАСТЯ відбувається на різних образних основах: в англійському прислів'ї лексема *cup* в українському відповіднику прислів'я не простежується.

Категорія суб'єкту щастя.

Англійське прислів'я	Український відповідник
Happy is the bride that the sun shines on [6:236].	Щаслива та наречена, на яку світить сонце.
Happy is the man who finds wisdom and gets understanding.	Щаслива та людина, що знаходить мудрість і отримує розуміння.

Зазначені вище прислів'я є характеристиками прямої ознаки, побудовані у формі стверджувального простого речення. При цьому граматичні та лексичні структури у обох мовах практично співпадають.

Англійське прислів'я	Український відповідник
To be happy is to be healthy.	Щаслива людина – здорова людина.

To be content with little is true happiness [6: 67]	Насправді щасливим є той, хто вдовольняється невеликим.
---	---

Відмінним від попередньої групи у цих двох наведених вище прислів'ях є форма побудови у вигляді простого речення-рекомендації. Інфінітивна структура англійського прислів'я протиставляється описовому методу вираження в українському відповіднику прислів'я.

Категорія об'єкту щастя Дана категорія висвітлює ті явища нашого життя та свідомості, на які впливає щастя, як цілеспрямований процес.

Англійське прислів'я	Український відповідник
Hidden life, happy life [6:245].	Життя сховане від сторонніх очей – щасливе життя.
It's better to be happy than wise.	Краще бути щасливим, ніж розумним.

Для наведених прислів'їв характерна загальна стверджувальна форма вислову, саме це робить їх подібними за граматичною та синтаксичною структурою речення. Характерним є і те, що наведені словосполучення є прямою ознакою концепту щастя, а саме категорії його об'єкту.

Отже, на основі викладеного вище, можна зробити висновки, що:

– прислів'я та приказки української та англійської досить часто мають одне й те саме смислове навантаження, проте можуть відрізнятися за формою;

– різна форма прислів'їв та приказок пояснюється різними життєвими умовами, побутом, родинними відносинами, історичними та соціальними обставинами;

– відмінностями, які можна виділити у системі даних фразеологізмів англійської мови є більша стриманість висловлювань, у той час як українська мова характерна більшою образністю. Проте, таку різницю доволі часто можна пояснити різницею світогляду та світосприйняття обох націй.

Література

1. Гамзюк М.В. Особливості лексико-семантичних шляхів утворення фразеологічних одиниць // Проблеми семантики слова, речення та тексту. – К.: Видавничий центр КДЛУ. – 2000. – Вип. 4. – С. 294-296
2. Котий Г.А. Сборник английских афоризмов / Под ред. А.С. Дроба-

тенко. – М.: ООО “Издательство Астрель”: ООО “Издательство АСТ”, 2003. – 348 с.

3. Неретина С. С. Тропы и концепты. – М., 1999. – 102 с.

4. Щербань Н. П. Структурно-семантичні особливості фразеологізмів української мови: Навч. Посібник. – Чернівці: Рута, 2002. – 70 с.

5. Metaphoric language of joy and happiness as a mirror of a national picture of the world // The Second USSE Conf. “Pragmatics and Beyond”. – Kharkiv, 2001. – P. 73-74.

6. The Oxford Dictionary of English Proverbs. Contributors: William George Smith – compiler. – Oxford: Clarendon Press, 1935. – 653 p.